

Startnotitie Omgevingsvisie Den Helder

Aanleiding

Op 1 januari 2021 wordt landelijk de Omgevingswet ingevoerd, waarmee het omgevingsrecht in Nederland ingrijpend verandert. Onderdeel van deze wetswijziging zijn nieuwe kerninstrumenten voor overheden, waaronder de omgevingsvisie. Dit instrument vervangt de voormalige structuurvisie. Behalve een naamswijziging is er ook sprake van een andere werkwijze bij het opstellen van de omgevingsvisie (en ander beleid onder de Omgevingswet). De nadruk ligt veel meer dan voorheen op participatie en integraliteit. Bewoners, ondernemers en (maatschappelijke) partijen worden hierin gevraagd mee te denken over een toekomstbeeld voor de gemeente. Ook de taken en ambities van de gemeente komen hierin terug. Al deze aspecten worden samengevoegd waar mogelijk en afgewogen waar nodig. Hiermee ontstaat een duidelijk toekomstbeeld voor de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving in de gemeente.

Onder de Omgevingswet is iedere gemeente verplicht om uiterlijk in 2024 één omgevingsvisie voor de gehele gemeente vast te stellen. De gemeente Den Helder heeft de afgelopen jaren gewerkt aan onderdelen van deze gemeentelijke omgevingsvisie: de Omgevingsvisie Huisduinen en de Omgevingsvisie Julianadorp. Dit project richt zich op het opstellen en bij elkaar brengen van de toekomstvisie op de stad Den Helder, om hiermee tot één visie voor de ontwikkeling van de gemeente Den Helder te komen. De verschillende onderdelen worden hierin geïntegreerd tot één visie, met behoud van maatwerk per gebied.

Projectdoelstelling

Bij het opstellen van de Omgevingsvisie gemeente Den Helder wordt aan/volgens vijf ambities/randvoorwaarden (in vet) gewerkt. Hiermee ontstaat een eindproduct met een zo groot mogelijke meerwaarde voor alle partijen, welke goed past binnen de kaders en ambities uit de nieuwe Omgevingswet. Hieronder wordt kort stilgestaan bij deze ambities/randvoorwaarden.

De eerste ambitie is om te komen tot een **integrale** omgevingsvisie. Dit betekent dat alle onderdelen van de leefomgeving hierin terugkomen, breder dan voornamelijk ruimtelijke ordening in de voormalige structuurvisie. In de omgevingsvisie komen ook nadrukkelijk beleidsterreinen als milieu, wonen, vastgoed en economie terug. Het doel van de Omgevingswet om te komen tot een veilige, gezonde leefomgeving met een goede omgevingskwaliteit onderschrijft deze integraliteit. Voor een goede invulling hiervan worden onze gemeenschappelijke regelingen (Omgevingsdienst, Veiligheidsregio, GGD) betrokken, maar ook gemeentelijke adviseurs uit het sociaal-maatschappelijke veld.

De Omgevingsvisie gemeente Den Helder wordt via een 'bottom-up' proces opgesteld, in **co creatie** met bewoners, ondernemers en andere (maatschappelijke) partijen en geïnteresseerden. Het gezamenlijk formuleren van een toekomstbeeld is een nadrukkelijke doelstelling van dit project. **Participatie** bij een dergelijke richtinggevende visie is zeer wenselijk qua draagvlak en het bereiken van een zo compleet mogelijk beeld. De Omgevingswet onderschrijft dit door vroegtijdige participatie aan te moedigen en participatie verplicht te stellen bij het opstellen van nieuw beleid. Hiervoor wordt actief gewerkt aan het betrekken van diverse groepen inwoners en ondernemers bij dit project. Ook wordt de gemeenteraad, als besluitvormend orgaan wat betreft de omgevingsvisie, regelmatig actief betrokken.

Het betrekken van een groot aantal partijen en breed scala aan expertises in de samenleving en binnen de gemeente moet leiden tot een **duidelijk, gedragen toekomstbeeld**, waaraan via een aantal hoofdrichtingen gewerkt kan worden om dit beeld te bereiken. Dit biedt een 'wenkend perspectief' voor partijen die in de aankomende jaren een rol willen spelen bij de verdere ontwikkeling van de gemeente. Daarnaast biedt het ook een leidraad en afwegingskader voor de gemeente, wat betreft eigen projecten en het aanmoedigen of bijsturen van initiatieven van derden.

Digitale raadpleegbaarheid van het beleid van de gemeente is een belangrijke pijler onder de Omgevingswet. Een van de doelstellingen voor deze omgevingsvisie is dat deze na vaststelling **eenvoudig digitaal raadpleegbaar** moet zijn via het nieuwe Digitale Stelstel Omgevingswet (DSO), het platform waarop alle informatie en dienstverlening van de overheid wat betreft de leefomgeving ontsloten is.

Belangrijkste kaders bij ontwikkeling omgevingsvisie

Nationale Omgevingsvisie (NOVI, ontwerp-versie)

Aan de hand van een toekomstperspectief op 2050 brengt de NOVI de langetermijnvisie in beeld. Op nationale belangen wil het Rijk sturen en richting geven. Die komen samen in vier prioriteiten:

De gemeente Den Helder heeft in een zienswijze op de NOVI (mede ondertekend door de gemeente Texel en de gemeente Hollands Kroon) aandacht gevraagd voor de rol die Den Helder en de regio kan spelen in het bereiken en versterken van een aantal nationale belangen, zoals gesteld in de ontwerp-NOVI:

- In de Defensienota 2018 wordt, voor het eerst na 20 jaar bezuinigingen, een uitbreiding en vervanging van de vloot en organisatie aangekondigd. Er wordt gesproken over forse investeringen en over 2000 (in-)directe arbeidsplaatsen in Den Helder.
- De rijksopgave voor energie- en klimaatdoelstellingen roept opgaven en vraagstukken op met betrekking tot o.a. het vinden van ruimte in de haven van Den Helder voor logistieke dienstverlening voor de offshore windsector, aanlanding Wind op Zee en kansen en mogelijkheden voor initiatieven voor waterstof-systeemintegratie en hub-functie CO₂-opslag.
- De Noordzeekust en Texel zijn reeds populaire toeristische bestemmingen, maar aanvullende toeristische kansen kunnen worden benut in de regio met aan drie zijden kust, hoogwaardige landschappen en cultureel erfgoed als de Stelling van Den Helder. Hiermee kan worden bijgedragen aan een betere spreiding van toerisme over Nederland en de Provincie Noord-Holland.
- Er is sprake van opgaven ten aanzien van klimaatadaptatie en waterveiligheid.
- Greenport Noord-Holland Noord (NHN) heeft in de periode 2020-2040 steeds meer betekenis gekregen als 'voedselschuur en energiebron', met nationale en internationale betekenis.

Deze nationale belangen sluiten goed aan bij actuele kansen voor de verdere economische ontwikkeling van Den Helder en de regio Kop van Noord-Holland. Dit sluit aan bij het Helders Perspectief, waarin de kansen wat betreft de economische ontwikkeling van het maritieme cluster in Den Helder worden geschetst (zie het kopje Belangrijkste toekomstontwikkelingen, verder in dit document).

Provinciale Omgevingsvisie (Vastgesteld)

De Provincie Noord-Holland omschrijft de kern van de provinciale omgevingsvisie als volgt: "De provincie streeft naar een evenwichtige balans tussen economische groei en leefbaarheid. Een economisch vitale provincie draagt bij aan het welzijn, en een leefbare provincie draagt bij aan economische vitaliteit. We staan voor een gezonde en veilige leefomgeving, goed voor mens, plant en dier, en daarmee ook goed voor het economisch vestigingsklimaat binnen de provincie. Dit evenwicht staat ten dienste van duurzame ontwikkeling: toekomstige generaties moeten ook profiteren van de keuzes die wij maken."

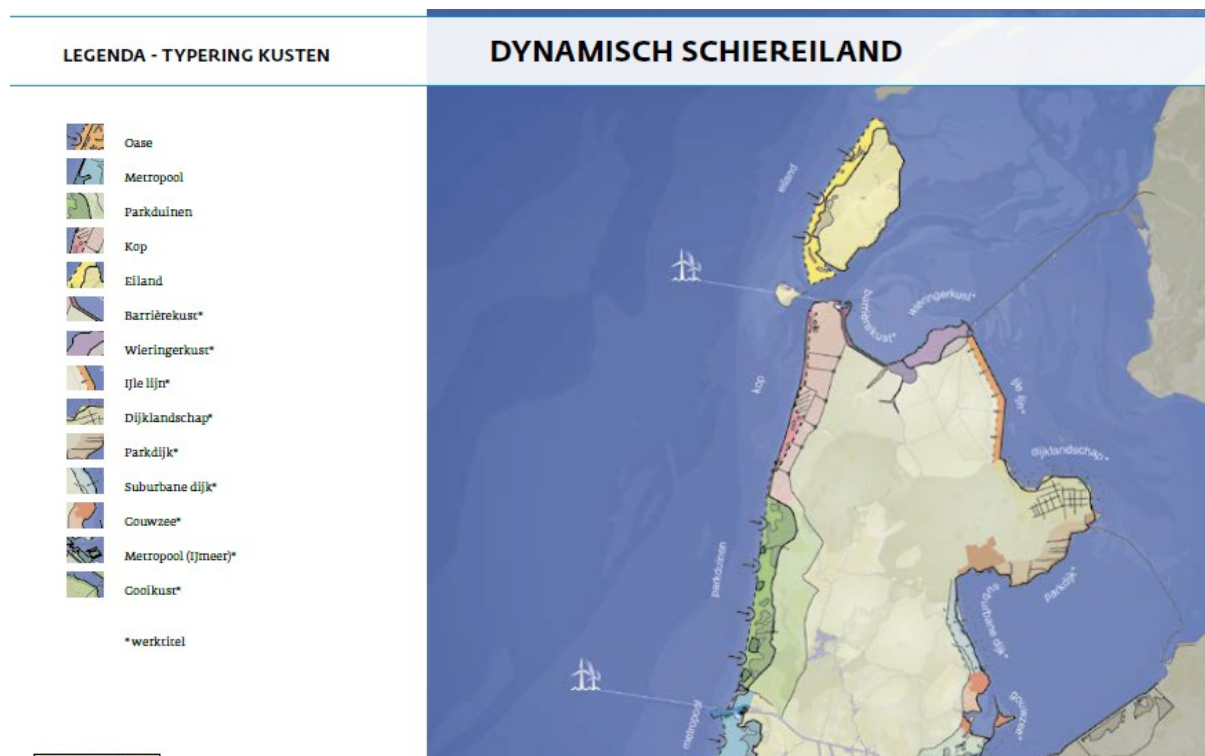
De toekomstige ontwikkeling wordt in vijf hoofdrichtingen uiteengezet:

1. Dynamisch Schiereiland
2. Metropool in ontwikkeling
3. Sterke kernen, sterke regio's

4. Nieuwe energie
5. Natuurlijk en vitaal landelijke omgeving

Over Den Helder schrijft de Provincie:

“In het gebied rondom Den Helder komen de bewegingen Dynamisch schiereiland, Sterke kernen, sterke regio's en Nieuwe energie bij elkaar. De mogelijke aanlanding van energie-infrastructuur van de op zee opgewekte windenergie in de toegangspoort Den Helder biedt economische kansen en vraagt om zorgvuldige inpassing. Dit dient ook de doelen uit de beweging Sterke kernen, sterke regio's, om werkgelegenheid te versterken en het voorzieningenniveau op peil te houden. De doelen uit Dynamisch schiereiland voegen daar de benutting van de toeristische en recreatieve potentie aan toe in combinatie met opgaven rond de kustverdediging en het toevoegen van natuurwaarden. Meer landinwaarts komen daar ook het ontwikkelen van de duurzame agrifoodsector en vergroten van de biodiversiteit bij uit de beweging Natuurlijk en vitaal landelijke omgeving.”

De verbinding tussen de stad en haven en de Noordzee en Waddenzee en de kansen voor toeristische (kust)ontwikkeling, de ruimte voor economische ontwikkeling rondom de energietransitie en het belang van een vitale stad met een goed voorzieningenniveau klinken terug in de bewegingen en de visie op Den Helder en omgeving vanuit de Provincie Noord-Holland..

Regionaal ambitiedocument (RAD 2.0) & Regioakkoord (In ontwerp)

In het Regionaal ambitiedocument 2.0 (RAD 2.0) wordt een visie gegeven op de ontwikkeling van de regio de Kop van Noord-Holland. Belangrijke bouwstenen hierbij zijn het huidige Regionaal ambitiedocument en de Provinciale omgevingsvisie (zie hierboven). In het Regionaal ambitiedocument 2.0 zijn drie frames van belang voor de ontwikkeling van de stad Den Helder. Dit zijn de volgende:

- Attractieve Noordzeekust
- Marinestad & Energiehub
- Waddenbaai

Daarnaast beoogd het Regioakkoord om tot een gezamenlijke aanpak op een aantal thema's te komen:

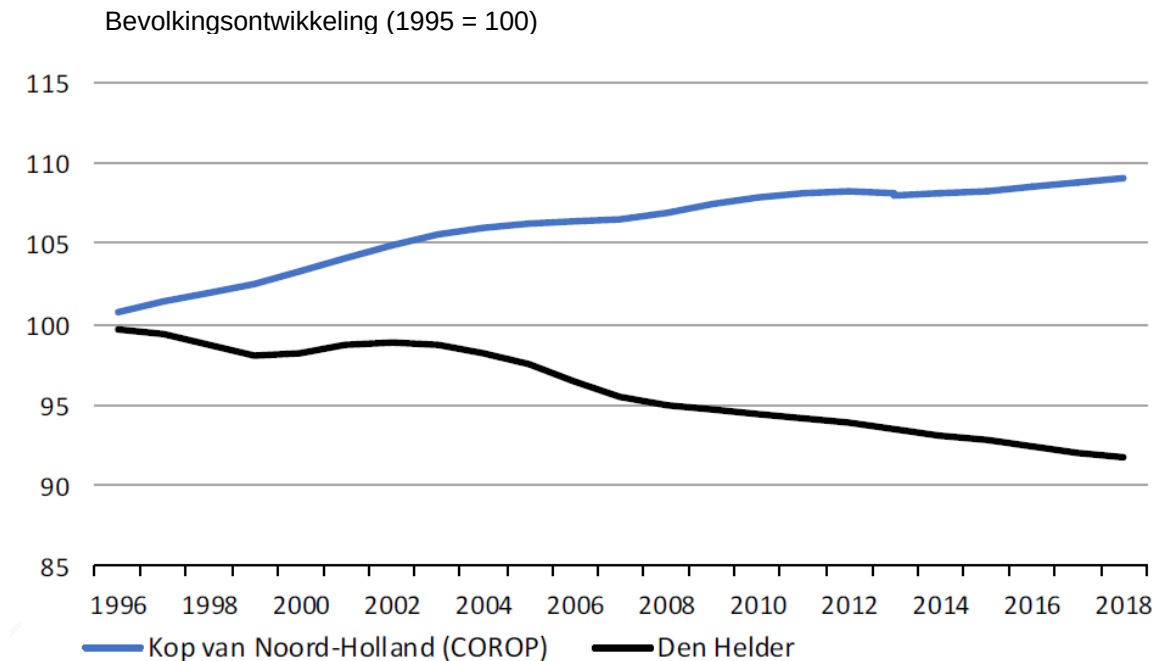
- Bereikbaarheid
- Woningbouw
- Duurzame energie
- Onderwijs – arbeidsmarkt
- Toerisme
- Landbouw

Het Regionaal ambitiedocument 2.0 en het Regioakkoord vormen, wanneer deze zijn vastgesteld, een belangrijk kader waarbinnen de Omgevingsvisie gemeente Den Helder een verdere uitwerking vormt.

Belangrijkste toekomstontwikkelingen

Bevolkingsontwikkeling, met name vergrijzing

In de afgelopen decennia heeft Den Helder voornamelijk te maken gehad met een krimpende bevolking. Voor een belangrijk deel is dit gerelateerd aan de sterke afname van banen, voornamelijk bij de Koninklijke Marine vanaf het einde van de Koude Oorlog (eind jaren '80, begin jaren '90).

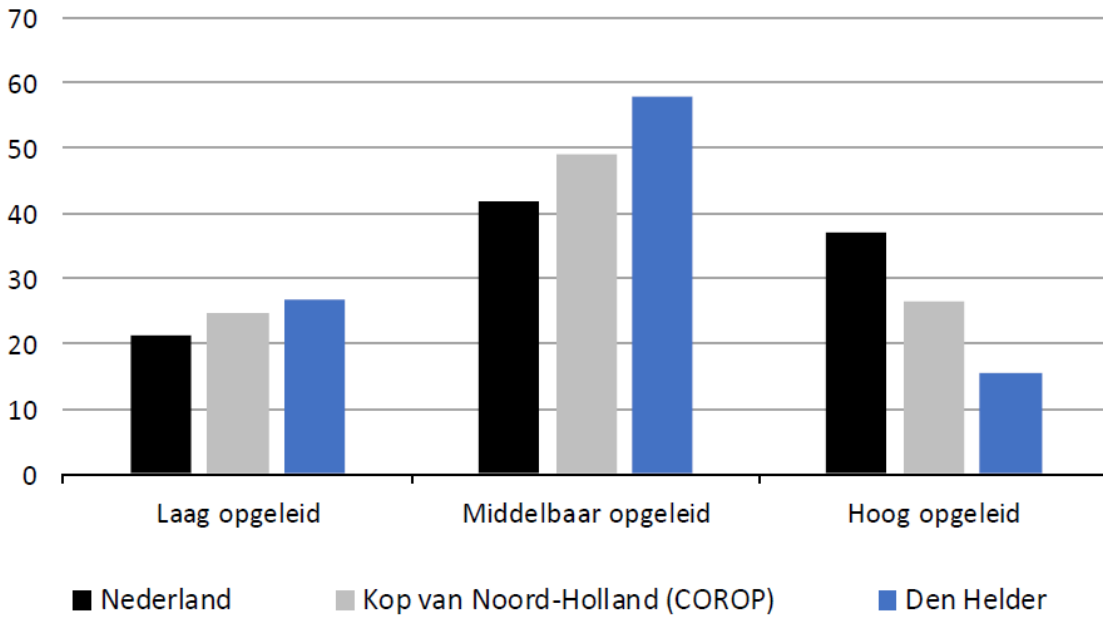
De komende jaren krijgt de gemeente Den Helder bovendien in toenemende mate te maken met vergrijzing van de bevolking. Dit zorgt voor een krappe arbeidsmarkt, zeker in combinatie met geplande investeringen van de Koninklijke Marine en een voorziene groei in banen rondom de (offshore) productie van duurzame energie. Het Helders Perspectief (zie hieronder) schetst de te verwachten vraag naar arbeidskrachten in diverse sectoren en de manier waarop Den Helder hiervan kan profiteren. Daarnaast het groeiende aantal ouderen voor andere behoeften wat betreft de leefomgeving en de openbare ruimte. Hier zal in de komende jaren aan gewerkt moeten worden.

Helders Perspectief/economische en stedelijke ontwikkeling

In het Helders Perspectief, dat in het eerste kwartaal van 2020 aan uw raad zal worden aangeboden, wordt geschetst welke verwachtingen en kansen er liggen op economisch gebied en hoe Den Helder en de regio hiervan in de komende jaren kunnen profiteren voor de verdere ontwikkeling. Een sterke groei aan arbeidsplaatsen wordt in de komende jaren verwacht bij de Koninklijke Marine en rondom de energietransitie, gerelateerd aan de ontwikkeling van het maritieme cluster in Den Helder.

Een aanvullende uitdaging bij de krapte op de arbeidsmarkt ligt in het vinden van werknemers met de juiste opleiding/specialisatie. In Den Helder zijn er ten opzichte van de regio en met name ten opzichte van Nederland weinig hoger opgeleiden. Dit leidt in diverse sectoren tot extra moeilijkheden om personeel te vinden. Veel energie wordt gestoken in het aansluiten van onderwijs en arbeidsmarkt op regionaal niveau.

Beroepsbevolking naar opleidingsniveau (2018)

DE FEITEN

Voor het Helder's Perspectief

Den Helder is welig in beweging. Het bedrijfsleven floreert, het aantal vacatures neemt toe en door de energietransitie komen we nieuwe markten aan. Deze positieve ontwikkelingen brengen uitdagingen met zich mee. In dit gngen op het gebied van wonen, werken, leven en recreëren. Hoe beantwoorden we belangrijke toekomstvragen, die essentieel zijn om de enorme potentie van Den Helder volledig te benutten?

Stakeholders bouwen aan de propositie van Den Helder

MARINE
Moderniseert, versterkt slagkracht en investeert in materieel en personeel

ENERGIETRANSITIE
De overgang naar alternatieve energiebronnen leidt tot meer vacatures

OVERIGE ORGANISATIES

GESCHATTE BOUWBEHOEFTE

Wij gaan van krimp naar GROEI en wat vraagt dat van ons?

Wat betekent het wanneer die mensen hier kunnen wonen en werken?

Is de gedefinieerde woningbehoefte haalbaar?

Wat voor soort woningen hebben we nodig?

Welk verhaal vertellen wij dan over Den Helder?

Wat betekent dat voor vooruitgang als onderwijs, sport, cultuur en zorg?

Hoe catalysen we die groei?

Hoe vertellen wij ons verhaal aan Nederland en de rest van de wereld om collectief kansen te benutten en onze positie te versterken?

HET PROCES VAN HELDER'S PERSPECTIEF IN ZEVEN STAPPEN:

1. De uitgangswaarden publiceren
2. Efficiëntieproblemen voeren met een eerste groep stakeholders
3. Een enquête voeren onder een grote groep stakeholders
4. De propositie inlichten en in concept delen
5. Ontwikkelingsproblemen voeren op thema samen met stakeholders en experts (thema's zijn bijvoorbeeld: Groei, Maritiem, Maritiem - Energietransitie, Maken)
6. Op leveren van het eindproduct en communicatieplan
7. Lanteren van het eindproduct medio Juni 2020

DOE MEE OP HELDERSPERSPECTIEF.NL

VACATURES

2021	+ 1.000
2022	+ 2.000

VACATURES

2021	+ 500	2025	+ 1.000
------	-------	------	---------

VACATURES

Markt	2021	2025
Maritiem	+ 200	+ 500
Maritiem	+ 100	+ 200
Maritiem	+ 100	+ 100
Maritiem	+ 1.000	+ 3.000

VACATURES

Markt	2021	2025
Maritiem	+ 100	+ 100
Maritiem	+ 200	+ 1.100
Maritiem	+ ?	+ ?

Woningbouwopgave

Den Helder krijgt in de komende jaren te maken met een woningbouwopgave. Deels is dit een kwalitatieve opgave, gericht op transformatie in gebieden met veel verouderde woningen met een matige kwaliteit en veel leegstand. Dit proces speelt voornamelijk in Nieuw Den Helder, waarin een meer gemengd woningaanbod wordt gerealiseerd. Daarnaast wordt ook een kwantitatieve opgave verwacht, gedreven door de stijging van het aantal huishoudens (landelijke trend die ook in Den Helder speelt), de krappe woningmarkt in de Randstad en andere steden in Noord-Holland Noord en de verwachte groei in arbeidsplaatsen in Den Helder (Helders Perspectief). Er zijn een aantal potentiële locaties in kaart gebracht, waarbij Den Helder veel locaties binnen Bestaand Stedelijk Gebied (BSG) beschikbaar heeft. Dit zorgt voor eenvoudigere procedures. Regionale afstemming over woningbouw aantallen in de komende jaren is hierbij belangrijk en loopt nog.

Klimaatsverandering en ruimtelijke adaptatie

De mondiale klimaatverandering, als gevolg van een versterkt broeikas effect, stelt vrijwel ieder denkbaar gebied voor uitdagingen in de toekomst. Ook de gemeente Den Helder gaat geconfronteerd worden met een veranderd klimaat, waarin er een grote kans op extreme weersomstandigheden valt te verwachten. Scenario's gaan in grote lijnen uit van meer hete, droge periodes, afgewisseld met (veel) zwaardere buien. Zware neerslag kan in de toekomst niet meer altijd worden afgevoerd via het riool, waardoor er tijdelijke berging op geschikte, veilige plaatsen moet plaatsvinden totdat het water kan infiltreren of worden afgevoerd via het oppervlaktewater. Tegelijk moet er water worden vastgehouden voor droge perioden en moeten omgevingen niet te veel warmte vasthouden, aangezien de temperatuur hierdoor snel kan oplopen ('hittestress' genoemd). Dit vraagt om een inrichting met voldoende groen en water, om regenwater langer vast te houden (berging) en te laten infiltreren in de ondergrond zodat het riool niet verder wordt belast. Ook zorgen groen (perken, grasvelden, bomen) en water in het gebied ervoor dat de omgeving minder snel opwarmt en er minder hitte wordt vastgehouden. Met name in meer dichtbebouwde gebieden, zoals de wijk Stad binnen de Linie, vormt de klimaatbestendigheid een uitdaging.

Op langere termijn (verwachting: op zijn vroegst na 2050) vormt ook de zeespiegelstijging, als gevolg van het smelten van de ijskappen, een potentieel probleem en kunnen aanpassingen aan duinen en de Helderse Zeedijk nodig zijn om het zeewater te keren.

Energietransitie

Als reactie op de klimaatverandering en de rol van het gebruik van fossiele brandstoffen hierin zijn wereldwijd afspraken gemaakt om over te gaan op duurzame opgewekte energie, de zogenoemde energietransitie. Ook Nederland heeft de afspraak om in 2050 energieneutraal te zijn onderschreven. De gemeenteraad van Den Helder onderschrijft dit verder met de ambitie om in 2040 energieneutraal te zijn als gemeente. Dit betekent dat in de komende jaren het grootste deel van de huishoudens en bedrijven nog moeten gaan overschakelen naar duurzame energie. In 2020 wordt per regio een strategie ontwikkeld om deze transitie vorm te geven, de Regionale Energiestrategie (RES). In 2021 moet iedere gemeente in Nederland een visie hebben hoe en wanneer per wijk kan worden overgeschakeld naar een alternatieve, duurzame warmtebron in plaats van aardgas. Deze zogeheten 'warmtetransitievizie' zal als onderdeel van de omgevingsvisie voor de gemeente Den Helder in 2020 worden opgesteld.

Bereikbaarheid & Mobiliteit

Den Helder en Julianadorp zijn, als gevolg van de ligging, relatief lastig te bereiken. Doorstroming op de N9 richting het zuiden gaat traag, maar de wegcapaciteit is volgens beheerder Provincie Noord-Holland voldoende. Den Helder is door middel van twee treinstations verbonden met Alkmaar en de Randstad, waarvan Julianadorp ook gebruik maakt. Regionaal wordt gekeken naar de meest geschikte oplossing om Den Helder en de Kop beter bereikbaar te maken. Belangrijk is daarnaast om te kijken naar technologische ontwikkelingen en de kansen die dit biedt om de regio beter bereikbaar te maken. Aandacht is ook nodig voor digitale bereikbaarheid en verbondenheid, als belangrijke randvoorwaarde voor een groeiend aantal economische sectoren.

Lopende processen & bestaande visies

- Landschap, natuur en stedelijk groen
Visies zijn er, maar aan een update toe
- 3 wijken en 2 dorpen
Dorpen zijn onderdeel van eigen omgevingsvisie, met de wijken gaan we in gesprek
- Fort Den Helder/Stelling
Visie is aan een update toe en krijgt een eigen proces
- Stadshart/Willemsoord
Visie is actueel en uitvoering is in volle gang
- Maritiem cluster/Havenontwikkeling
Visietraject met de Rijksbouwmeester, eigen proces en dynamiek met externe partijen
- Schiereiland en 2 Zeeën
Visie in het ambitiedocument 2.0, provinciale omgevingsvisie en Omgevingsvisie Julianadorp (Duinzoom) en Omgevingsvisie Huisduinen
- Bollengebied/Koegraspolder
Onderdeel van Omgevingsvisie Julianadorp

Doorkijk naar aanpak

Gezien het grote aantal lopende processen wordt ervoor gekozen om bij het opstellen van de omgevingsvisie voor Den Helder op twee aspecten te concentreren in het participatieproces, namelijk de verschillende wijken en de onderlegger van landschap, groen, water, natuur en bodem. De overige genoemde, al lopende, processen worden verder uitgewerkt en in de loop van 2020 samengebracht.

Accenten in aanpak Omgevingsvisie Den Helder:

Onderlegger: landschap, natuur, bodem, water, groen

Stap 1: basismateriaal, data & statistiek, historie, "foto", huidig beleid, uitvoering

Stap 2: in gesprek met stakeholders en komen tot opgaven

Stap 3: richtingen

Wijken : De Schooten, Binnen de Linie, Nieuw Den Helder

Stap 1: basismateriaal, data & statistiek, historie, "foto", huidig beleid, uitvoering

Stap 2: in gesprek met bewoners, ondernemers, gebruikers, stakeholders en komen tot opgaven

Stap 3: richtingen

Thema's in te zetten via stadsgesprekken:

- Energietransitie & warmtevisie: hoe voorziet Den Helder duurzaam in zijn elektra en warmte?
- Klimaatverandering en ruimtelijke adaptatie: hoe gaan we om met een veranderend klimaat?
- Aantrekkelijk woon- en verblijfsklimaat: hoe kan Den Helder aantrekkelijker worden en blijven als stad om te wonen, werken en te recreëren?
- Een gezonde leefomgeving: hoe kan de omgeving bijdragen aan een sterke sociale structuur?
- Jong zijn en opgroeien in Den Helder: hoe is het om in Den Helder op te groeien? Wat biedt Den Helder aan kinderen en jongeren en kan dit verder worden versterkt?

In latere fase, bij het opstellen van de concept-omgevingsvisie zullen de verschillende onderdelen die onder lopende processen en strategische kaders zijn genoemd bij elkaar worden gebracht in één omgevingsvisie voor de gemeente Den Helder. Hierin worden ook de eerder opgestelde omgevingsvisies voor Huisduinen en Julianadorp in meegenomen.

Planning van het proces

- Januari 2020 – april 2020: Verkenning van toekomstbeelden en bijbehorende hoofdrichtingen
- Maart 2020 – oktober 2020: Nadere uitwerking per deelgebied of thema met belanghebbenden en geïnteresseerden
- Oktober 2020 – maart 2021: Werken aan het concept, het toetsen hiervan en opstellen ontwerp-omgevingsvisie
- Maart 2021 – Juli 2021: Bestuurlijke besluitvorming Omgevingsvisie gemeente Den Helder